СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 182. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 7. серпня, 1928. VOL. XXXVI. No. 182. Jersey City, N. J., Tuesday, August 7, 1928. THREE CENTS

ЗАХІД ЗА СМИТОМ, А АМЕРИКА ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

ТАКЕ ВРАЖІННЯ ВІДНІС МЕЙОР ВОКЕР, ЩО ПОВЕРНУВ З ПОДОРОЖІ ПО ВЕСТАХ І КАНАДІ. ВСЮДИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ЛЕКШЕ ДІСТАТИ АЛЬКОГОЛЬ ЯК В КАНАДІ.

НЮ ЙОРК, 5. серпня. — Мейор Вокер повернув до Ню Йорку зі своєї вакаційної подорожі по ріжних містах Вестів. Подорож ту звязували з аґітацією Вокера за Смитом, як кандидатом на президента. Кажуть, що він відвідав навіть відомого міліонера і власника соток ґазет Герста і хотів його наклонити на бік Смита. Те останнє Вокер заперечує. Він тільки твердить, що завважив, що всюди кандидатура Смита стрічається з великою прихильністю. Кромі того підніс, що у всіх містах, де він тільки не бував, можна дістати алькоголю до схочу, хоч він не користав з цеї нагоди. Що більше: в Злучених Державах лекше дістати алькоголічні напитки як в Канаді. При тій нагоді хвалив Вокер ту систему контролі продажі алькоголічних напитків, яку запровадила в себе Канада. Він зазначив, що така мала провінція як Альберта, що має всего 600,000 мешканців, залишивши прогибіцію, одержує по покриттю всіх адміністраційних видатків з алькоголю $2,500,000 доходу.

СПЕКА ТРЕВАЄ ДАЛІ.

ВСІ КУПЕЛЕВІ МІСЦЯ ПЕРЕПОВНЕНІ. МІЛІОНИ ВТІКАЮТЬ З МІСТА. ТРИ ДАЛЬШІ ЖЕРТВИ СПЕКИ.

НЮ ЙОРК, 5. серпня. — Спека доходила до 90 степенів. Кромі трох осіб, що померли наслідком спеки, багато осіб треба було відвезти до шпиталів. Хто міг, спасався втечею з міста до купелевих місцевостей над морем. Всюди був такий натовп, що годі було знайти місце.

МЕКСИКО ПОРЯДКУЄ ФІНАНСИ.

МАЄ БУДЖЕТОВУ НАДВИШКУ, ЩО ВИНОСИТЬ 10,000,000 ПЕЗОС.

МЕКСИКО СИТІ, 5. серпня. — Що теперішний уряд в Мексико докладає дійсно всіх зусиль, щоби довести край до рівноваги, видно найкраще по тім, що край намагається здобути довіря у світі і під фінансовим зглядом. Поборовши величезні труднощі, міністер фінансів Люї Монтез де Ока заповів, що сьогорічний буджет має надвишку в сумі яких $4,720,000. Це великий поступ, коли зважити, що попереднього року державна каса мала дефіцит в сумі 25,000,000 пезос.

ЯК У ВОДУ ВПАВ.

РОЗВАЛЮЮТЬ СТІНИ І ПІДЛОГУ, ЩОБ ЗНАЙТИ ПРОПАВШОГО АРЕШТАНТА.

НЮ ЙОРК, 5. серпня. — В стейтовій тюрмі Даннемора мають до діла з випадком, якого не зазнали на протязі цілої історії тої вязниці. Пропав десь без сліду злочинець Меккі, котрий відсиджував 12-літну кару тюрми. Кажуть, що це виключене, щоби він міг втечи, а мусить находитися десь серед мурів вязниці. На него не звертали в послідних часах особливої уваги, бо він поводився дуже гарно. Тепер шукають за ним і розвалюють навіть стіни келії та підлогу, але нічого не знаходять.

ЛЕТУН ЗГИНУВ НА ОЧАХ ЖІНКИ.

СТАЛОСЯ ЦЕ НА ПОЛІ БІЛЯ САМОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСЕЛІ: НОВА УКРАЇНА.

НЮ БРОНСВІК, Н. ДЖ., 5. серпня. — Численна публика, що покинула через спеку сусідні міста і зібралася біля летунського поля Гедлейфилд, була свідком траґедії німецького летуна Штайґера, котрий вчив летунських штук одного зі своїх учеників. Його жінка враз з многими другими цікавими приглядалася ріжним штукам у воздусі, як нагло літак почав спадати, а злетівши на землю, вдарив об неї з цілою силою. Літак впав на границі між Гедлейфилд і українською оселею Нова Україна. З Нової України і з Гедлей прибігли люде а між ними і жінка Штайґера. Всі вони побачили жахливий образ: пошматовані тіла летуна і його ученика. Штайґер був славним летуном підчас війни і служив в німецькій армії.

СМИТ — СЛУГА АЛЬКОГОЛЮ.

ТАК КАЖЕ КОМІТЕТ ДЛЯ ФОРСУВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШІНҐТОН, 5. серпня. — Комітет, який покликала до життя Національна Конференція для попертя прогибіції і сухих кандидатів, оголосила рапорт, в якім хвалить Гувера, а ганить Смита і Тамані Гол. В тім рапорті наводять цілий ряд ухвал, за якими заявився Смит як ґовернор нюйорського стейту, а з яких виходить, що Смит є слугою алькоголю, котрий за весь час свого урядування змагає всіми силами до того, щоби не допустити до переведення в життя 18-ої поправки.

ПУСКАЮТЬ МАШИНУ ЗА ГУВЕРОМ.

ПРОГРАМОВА БЕСІДА ВЖЕ ГОТОВА. ОПРАВДУЮТЬ ЙОГО ПЕРЕД НІМЦЯМИ, ЩОБИ ЗЄДНАТИ НІМЕЦЬКІ ГОЛОСИ.

ВАШІНҐТОН, 5. серпня. — В слідуючу неділю буде проголошена в всіх часописях програмова бесіда Ґувера, в якій будуть розроблені всі питання, що торкаються теперішньої президіяльної кампанії. А тепер Народний Републиканський Комітет докладає старань, щоби ослабити те вражіння, в якім живуть тутешні Німці зглядом Гувера. Бо кажуть, що коли звернулися Німці з прросьбою о допомогу для їх дітей підчас повоєнної нужди, мав він сказати: До чорта з ними. Це тепр заперечують, а тільки твердять, що Ґувер був тоді занятий допомогою для Бельґії.

ПЕТЛЮРІВСЬКИЙ ЗІЗД У ПРАЗІ.

З початком червня ц. р. відбувся під Прагою зїзд петлюрівських головачів, на якому були і „головний отаман" (з ласки Пілсудского) Андрюша Лівицький і „премієр" Прокопович і „міністри" Лотоцький, Сальський, Мацієвич, Шульгин і т. д. Наради були держані в тайні. Ген. Сальський говорив після панахиди по Петлюрі, що „вже близький час, коли прийдеться взятись за зброю". „Фелькішер Беобахтер" довідується, що Анґлія фінансує підготовку до авантури Лівицького і що він дістав, як аванс, 100,000 фунтів стерлінґів. Лівицький підчеркує, що його підтримує також італійський уряд. Щодо Польщі, то Лівицький висловився дуже обережно, але підкреслив, що треба мати згоду з Польщею, **яка повинна дістати кордони з 1772 року** (по Дніпро і по Чорне море!). В світлі цих фактів зрозуміємо джерела інтервенціоністичних вигукувань „Українського Вістника" в Америці, появи „Військових Вістників" в Парижі і Берліні (під фірмою Коновальця), творення „чет" між еміґрантами і таке инше. Петлюрівські блазні хотять залити кровю Україну! — („Укр. Прапор").

АМЕРИКАНСЬКЕ ЖИТТЯ ПУСТЕ.

НЮ ЙОРК, 5. серпня. — Професор єйльского університету Галфорд Луккок проповідував в семинарицькій каплиці на тему американського життя. Він сказав, що ми маємо в Америці все, а бракує нам тільки ідеалу. Тому життя наше порожне. Тому видаємо $8,000,000 на театри, щоби показувати там 30-центові марні штуки.

З КРАЇНИ ШИБЕНИЦЬ.

По словам польського віцеміністра справедливости Цара, виголошеним дня 20. червня ц. р. в соймовій дебаті над проєктом польської „амнестії", в цілій Польщі в 1927 році було 46 присудів смерти, з того 10 у доразовому судовому поступованні. Він іще й чванився тим, що це, мовляв, дуже мало! Зокрема підчеркував з притиском, що за „політику" не було ні одного присуду смерти, а всі без виїмку за грабіж, або убивство. Оба смертні присуди в процесі за атентат на Собінського пан Цар зарахував також до катеґорії не-політичних, тобто-у-головних. Згідно з такою інтерпретацією політичних злочинів можнаби сказати, що і в царській Росії нікому й волос не впав з голови за політику, а коли вішали десятки й сотні людей, так це за „убивство", „грабіж", „бунт", або який інший, очевидно, „уголовний" злочин. Коли пан Цар справді думає так, як говорить, то хіба не може заперечити, що його шеф обер-вешатель Пілсудскі вже до 1918 року був уголовним злочинцем...

АРАБИ ПРОТИ ЖИДІВ.

В Єрусалимі відбувається тепер конгрес палестинських Арабів. Араби, як відомо, не переносять Жидів та вважають жидівську кольонізацію Палестини провокацією автохтонних арабських прав на ту країну. Конгрес вислав привітальне письмо сирійським законодатним зборам та вибрав новий провід палестинських Арабів. Ухвалено також різку резолюцію проти жидівської кольонізації та рішенє боротися з напливом Жидів всіма можливими способами.

ВАРВАРСЬКІ МЕТОДИ ЦИГАНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

Німецький щоденник у Чернівцях „Форветс" приніс останіми днями подробиці про нечувані просто знущання румунськдї поліції (сіґуранци) над українськими селянами. Недавно доставлено трох бесарабських селян до суду в Кишиневі, обвинувачених у шпигунстві. Признання до вини добувано від них в той спосіб, що нещасливим влито до жолудка насильно кілька кільограмів соли. Одного політичного вязня, який не хотів признатися до вини, морено спершу голодом, а відтак подано йому як харч два кусники сильно солених оселедців з кусником хліба, не даючи йому відтак ні каплини води. Спрага арештованого зросла протягом дня до тої міри, що нещасливий попав у шал, витовк рукою шибу та клав кусники холодної шиби на розпалений язик, щоби його хоч трохи охолодити. В иншому випадку приказувано арештованому так довго пити воду, доки не признався до вини.

Таких жахливих методів вживає циганська поліція. В румунських тюрмах діються звірства над нерумунським населенням такі страшні, що мало поліцій инших держав може витримати порівнання з румунськими посіпаками.

КАТАСТРОФИ.

У Польщі, повіті Тарновські Гори артилерійський ґранат, що не знати звідки найшовся на однім обійсті, розірвав трое дітей, а девять поранив. — На пароплаві, що їхав з магомеданами до Мекки, через Суматру, найшли 40 прочан задушених у натовпі.

ПОЛЬСЬКІ АВІЯТОРИ В ПОРТУҐАЛІЇ

ПОВЕРНУЛИ НАЗАД З ЧЕТВЕРТОЇ ЧАСТИ ДОРОГИ. НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ СПАСАЄ ПОЛЯКІВ.

ЛІСБОНА, 5. серпня. — Німецький пароплав „Самос" уратував польських авіяторів, котрі після цілого року приготовлень рішилися нарешті летіти з Европи до Америки. Останній раз їх бачили на північ від Азорів, коли Поляки повернули назад. Всього, після слів Поляків, вони пробули в повітрі 35 годин. Причина повороту, як кажуть польські авіятори, недосконалість мотора.

Вони були примушені опуститися на воду, не долетівши до землі всего 16 миль. При осіданню один з авіяторів поранився.

Нюйорські Поляки випустили спеціяльну відозву, в якій називали своїх авіяторів найбільшими героями в світі, та казали, що вони переводять в життя намір французьких авіяторів Ніжесера і Колі. Всю суботу польська амбасада та яких 200 людей чекали на Мічел Філд на авіяторів. Хор, квіти і плякати з написами про „перемогу польських орлів" прийшлося відправити геть.

Польські авіятори хотіли прилетіти скорше від француського, який теж збирається в Ню Йорк.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ШТУЧКИ В ЗАЛЬЦБУРЗІ.

З МОЦАРТОВОЇ ШТУКИ ЗРОБИЛИ КАРИКАТУРУ. ПУБЛИКА ЗАТЮКАЛА БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АКТОРІВ. РАЙНГАРД ПОКИНУВ ТЕАТР, НЕ МОЖУЧИ ВИСИДІТИ.

БЕРЛІН, 5. серпня. — В суботу вечером відбулася перша вистава большевицької трупи Каплана та Автафіла. Большевики спорядили карикатуру на оперетку Моцарта „Бастен і Бастена", яку славний композитор написав, будучи що 12-літнім хлопцем. До трох дієвих осіб, котрі мають бути в штуці, большевики прибавили ще 13.

Епільоґ закінчили словами: „Ваш Моцарт „освещон" (освітлений) лучами капіталістичного сонця".

Славний німецький директор і режісер Райнгард обурений, покинув ґалю. Публика затюкала та засвистала московських нахаб.

Поліція, яка находилася в салі, була підсилена новими поліціянтами.

Ґазети пищуть з обуренням, що большевицькі скоки є знущанням над німецькою інтеліґенцією.

УБИЙСТВО РЕДАКТОРА ЮГОСЛАВЯНСЬКОЇ ҐАЗЕТИ „ЄДІНСТВО"

ХОРВАТ ПОМСТИВСЯ ЗА СТЕФАНА РАДІЧА.

ЗАГРЕБ, Югославія, 5 серпня. Залізничний робітник Н. Сунич застрілив редактора сербської ґазети „Єдінство", Владу Ристовича, та поранив поліцая. „Єдінство" на протязі довгих місяців нападало на хорватську радикальну партію та її лідерів Стефана Радіча і М. Прибишевича. Пять днів перед убийством у скупщині „Єдінство" писало, що „не пошкодило би убити Радіча та Прибишевича". При арешті убийник сказав: „Ще більше хорватської крови треба відімстити".

КРІВАВА БІЙКА З КОМУНІСТАМИ В ПАРИЖІ.

1,500 КОМУНІСТІВ ЗААРЕШТОВАНО.

ПАРИЖ, 5. серпня. — Французькі комуністи урядили велику демонстрацію в передмістю Парижа Іврі, хоч міністер справедливости заборонив комуністам усякий виступ.

Комуністичні лідери пробували сили червоних баталіонів, які сформували у Франції на приказ Москви. В бійці між червоними маніфестантами та поліцією остання одержала цілковиту перемогу. 1,500 демонстрантів-комуністів опинилися в тюрмі. Багато ранених відправлено до шпиталів. Демонстрацію улаштовано ніби на знак протесту проти страчення Сакко та Ванцеті, яких покарано тамтого року на смерть. На сьогодня комуністи знова плянували демонстрацію. Мейор передмістя Іврі, відомий комуніст і депутат до парляменту, заводив на мітінґ та зложив протест проти заховування поліції.

БОЛЬШЕВИЦЬКА РАДІО-СТАЦІЯ В КАНАДІ.

СЛУЖИЛА ДЛЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ШПІОНАЖІ.

ЛОНДОН, 5. серпня. — Канадійська поліція викрила таємну большевицьку радіову стацію, яка була побудована в глухому місці недалеко Квебека й пересилала повідомлення в Ленінград та ріжним комуністичним орґанізаціям у Берліні, Парижі та Лондоні. Оператором був Москаль Арсеній Нейна, літ 21. Там же викрили склад динаміту, огнепальної зброї та набоїв. Стація належить до найсильніщих у світі й могла розсилати повідомлення на велику віддаль. Арештованого обвинувачують у злодійстві, переховуванню зброї та шпіонажі.

АЛЬБАНІЯ МАЄ СТАТИ МОНАРХІЄЮ.

ПІСЛЯ 16 РОКІВ ІСНУВАННЯ РЕПУБЛИКИ ХОЧУТЬ ПЕРЕТВОРИТИ Її НА МОНАРХІЮ.

ТІРАНА, Альбанія, 5. серпня. — З поважного жерела інформують, що Альбанія має стати з републики монархією, а Ахмед Зоґа королем нового королівства.

Бажання монархії виникло після довгих і багатьох нарад альбанських міністрів. Парлямент намірений розглянути цей „плян" 25 серпня та обговорити його, бо в альбанській конституції є пакт, який забороняє переміновати форму правління державою. Оголошення монархії має бути після леґалізації пакту конституції про зміну державного устрою.

ЗІ СВІТА

ВАРШАВА. — Короткі відомости про недугу Пілсудского замінилися на довші. Пілсудський хорий на артеріо-склерозу та уремію. Він мусить покинути державну роботу.

Його місце займають 7 пепесовців, котрі називаються „рада сімох".

РИҐА. — Тут відбулася таємна конференція українських самостійників. Були делеґати з Франції, Польщі, Румунії, Анґлії й Італії.

„Ізвестія" друкують з цього приводу трівожні статті. Чубар заявив, що кожний самостійницький рух рівнозначний кривавій горожанській війні.

БЕРЛІН. — Московський цар Кирило (той, що сам себе призначив на царя в Німеччині) роздає титули. Так якомусь Врангелеви дав титул барона.

ВАРШАВА. — Поляки передали через свого амбасадора в Москві, Патека, протест проти промови Бухаріна на 6-тім зїзді Комінтерна. Бухарін закликав польських комуністів бути готовими до війни та наказував їм збільшити пропаганду.

ГАНОВЕР. — Підчас нового іспиту ракетового автомобіля виник вибух. Автомобіль зруйнований. Це вже трета невдача Опеля, винахідника такого авта.

ПАРИЖ. — В богатьох тутешніх театрах демонструють фільму, зняту підчас подорожі діріжабля „Італія" до північного бігуна. Парижська ґазета „Лє Суар" з цього приводу пише: „Коли дивишся на фільму, то бачиш самих Італійців. Деж другі дослідники, котрі так само пропали? Більше ідіотичної пропаґанди тяжко пошукати".

РЯЗАНЬ, Московія. — Селянка Тюніна родила дитину з двома головами, чотирма руками та чотирма ногами. Зараз же за родами мати померла.

КИЇВ. — У Києві на Подолі забито чекіста, бувшого провокатора „робкора" ґазети „Большевик", Якименка.

МОСКВА. — До Москви приїхав японський театр Кабуки, який пробуде тут 2 тижні. З Москви театр поїде до західної Европи.

ЛОНДОН. — Анґлійський авіятор Кортней уратувався трохи не чудом. Коли він помітив, що аероплян загорівся, то виключив мотор цілком машинально, й аероплян мов метеор упав з висоти 1,500 стіп. Механік не пустив ґазоліни. Всі чекали на вибух і були здивовані, що вибуху не було. Коли побачили наближаючийся пароплав, то думали, що то привид.

ПЕКІНҐ. — Військо ґенерала Цяна ограбувало гроби богдиханів (китайських царів).

Забраві великі дорогоцінности, між якими були перли вартости 55,000 долярів.

ОСЛЬО. — Московський криголом „Красін" поплив разом з німецьким кораблем „Монте Сервантес" у Норвеґію. Німецький пароплав направив пробоїну і може плисти далі цілком самостійно.

ШИКАҐО. — Професор хемії Гопкінс заявив на зїзді хеміків, що при допомозі особливого складу „ґазолініюм солфейт" удасться осягнути температуру 459 степенів нижче зера.

ВЕРЕСЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕРЕСЕНЬ — ДЛЯ У. Н. СОЮЗА

Коли ми оголошуємо „ВЕРЕСЕНЬ — МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА", то тим хочемо сказати в першу чергу те, що місяць вересень призначений ДЛЯ НАС САМИХ, ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАШОЇ ВЛАСНОЇ БУДУЧНОСТИ І БУДУЧНОСТИ НАШИХ ДІТЕЙ. Що більше, ми ще хочемо тим сказати, що місяць вересень призначений для ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАШОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БУДУЧНОСТИ В АМЕРИЦІ. Бо так, а не інакше, треба розуміти справу будови СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

Імміграція наша припинена. Нема живих соків і треба дорожити і пильнувати того дорібку, який маємо. І то не тільки дорібку матеріяльного, але й живого. Треба подбати про старих знеможених, для яких доля не була ласкава і не дає їм спромоги дожити віку. Треба подбати і про таких, що на старість остали самітними і котрі радо і свій маєток відступили би такій народній інституції, якаб їх пригорнула і їм улекшила та уприємнила послідні хвилі їх життя. Треба подбати і про ті сироти, що тиняються і пропадатюь, а з котрих міг би бути пожиток, колиб могли бути виховані в батьківській інституції. Треба подбати про те, що треба підховати нове поколінне, котре булоб пристосоване до нових вимог американського життя і котре заняло би по нас провідні місця на всіх ділянках нашого народного життя. Бо ми не вічні. Придбане нами добро треба буде віддати скорше чи пізніще в руки тих, що не бачили тої землі, з якої ми вийшли, що не можуть жити тими самими почуваннями, що ми. А ХТОЖ МОЖЕ КРАЩЕ ПІДХОВАТИ НОВЕ ПОКОЛІННЄ, ЯК НЕ У. Н. СОЮЗ, ЯКИЙ ВІД 36 ЛІТ ВИХОВУЄ І ОРГАНІЗУЄ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД В АМЕРИЦІ. ХТОЖ МОЖЕ ДАТИ КРАЩУ ВІД У. Н. СОЮЗА ҐАРАНТІЮ, ЩО Й ЗІБРАНЕ НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ МАЙНО БУДЕ ПИЛЬНО ХОРОНЕНЕ І ВЖИТЕ ТІЛЬКИ НА ТУ ВИСОКУ ЦІЛЬ, НА ЯКУ НАРІД ТОЙ ГРІШ ЗЛОЖИВ.

Сиротинець-Захист У. Н. Союза — це буде велике добродійство не тільки для самих членів У. Н. Союза і їхніх дітей, але і для цілої нашої української імміграції. Бо така вже традиція У. Н. Союза, що що він робить, робить з щирого серця для добра цілої нашої імміграції і нашого українського народа взагалі. Тому збудувати Сиротинець-Захист У. Н. Союза, значить: не тільки забезпечити наших сиріт і немічних старців, але і дати нову трівку національну основу українській імміграції в Америці.

КОМІТЕТ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА ВИДАВ ВІДОЗВУ, В ЯКІЙ ПРИЗНАЧИВ МІСЯЦЬ ВЕРЕСЕНЬ НА КАМПАНІЮ ЗА ТИМ СИРОТИНЦЕМ-ЗАХИСТОМ. Ми не маємо сумніву щодо цего, що та відозва знайде як найширший відгомін серед всієї української імміграції в Америці, а цілком зрозуміло в першу чергу серед членів і відділів У. Н. Союза. Цеж робимо для себе самих і наших дітей.

ШОВІНІСТИЧНИЙ КЛИН

Коли український національний рух зачав набувати сили й чим далі дужчати, загрожуючи Московщині відірваннем України, Москалі забили в трівогу, обвинувачуючи Українців у шовінізмі. І раз крикнувши, про це вже не затихали. Всякий прояв національного життя Українців в очах Москалів був шовінізмом. Але якраз шовінізму в Українців не було. З вибухом революції Українці готові були забути всі кривди й знущання, які чинили Москалі українському народиви. І справді прощали, забували.

Якраз противне можна було спостерігати у Москалів. Для них революція була національно не проґресом, а страшним нещастям, яке розбивало та знесилювало Московію. Тому й не дивно, що всі московські партії та уґруповання повели наступ проти далеко слабших Українців. Повели наступ спільним фронтом, забуваючи про міжпартійні суперечки та гризню.

Українці те бачили, боролися, але разом з тим прощали „своїм ворогам". На московський шовінізм не відповіли ще більшим шовінізмом, а на наступ не пішли наступом, лише боронилися. Українці соромилися шовінізму і всякими способами відпекувалися, коли Москалі нас в шовінізмі обвинувачували. Наслідки того „відпекування" ми бачили та відчули, а тепер переживаємо те, що самі наробили. Може скитання по світах навчить нас бути шовіністами, а може й примусить. Може ми навчимося ненавидіти ворогів і все вороже, а полюбимо своє дійсно шовіністично.

На Україні росте тепер націоналізм, а разом з ним і шовінізм, тільки не український, а московський та жидівський. Дивуватися московському шовінізмови нема чого; він був там і буде, аж поки Українці не викинуть його разом з Москалями. Але шовінізм жидівський?! Коли би говорилося про жидівський шовінізм в Палестині, то те було би природне, зрозуміле, але на Україні? Але це так. Голова комуністичної партії України Каганович признається, що: „партія бореться з українським національним рухом (ухилом), а одночасно веде боротьбу з російським та жидівським шовінізмом". Очевидно, що рух національний настільки сильний на Україні, що вимагає аж шовінізму з боку Москалів та Жидів. Що партія веде боротьбу з московським шовінізмом на Україні, річ зрозуміла, але чому комуністи борються з українським націоналізмом на Україні, ще більше зрозуміло. Україна й надалі лищається кольонією Москалів, але вона моглаб наплювати на Москву будь коли, як би не тримати її в руках. Каганович не згадує ні одним словом про український шовінізм в Московщині і навіть на Україні. Не згадує, бо його нема. Є тільки український націоналізм. У Москалів-же поняття націоналізму вже давно перейшло у шовінізм.

Далі Каганович признається, що предсідателя Найвищого Суду на Україні, якогось Малицького, „усунули" за те, що при виданні Державним Видавництвом книги Малицького останній домагався друку по московськи, нахабно заявляючи, що йому **„наплювать на украінський язик"**. Це тільки про одного Малицького нагадав большевицький високий урядовець, а скільки таких Малицьких і далі продовжує свою московську роботу, — він не говорить.

Та й того досить, щоби створити собі уяву про ту „українізацію", якою пишаються міднолобі земляки наші, котрі підспівують московським шовіністам їх пісеньку, та ходять на задніх лапках перед східними окупантами. Одно видно й то треба не забувати: Українці не є ніякими шовіністами і не були досі ними — але треба стати ними і навіть більш гострими. Треба нам виробити того шовіністичного клина, яким зможемо вибити московський клин, загнаний у тіло українського народу.

Василь Бобрів.

ЮГОСЛАВЯНСЬКІ РОЗДОРИ.

Балканський півострів був завше тим огнищем, яке могло будь коли перетворитися у велику пожежу. І тепер уся Европа зпід лоба поглядає на Балкани та нервово стежить за подіями. Але лишім на цей раз загально-балканське положення, а придивімся там новій державі, яка так яскраво нагадує колишню Росію. Це Югославія, яка складається з трох більших, цілком окремих племен, себто Сербів, Хорватів та Словінців.

Сербські учені, політичні діячі та військові вчилися в Московщині. Звідти набиралися політичного розуму й звідтиж занесли отой погубний централізм, який тепер ось-ось що не розвалить молоду федеративну державу.

Серби не дуже числилися й числяться з Хорватами й тому не дуже прислухаються бажанням далеко культурніщих своїх братів. Замісць того, щоби відкрити дорогу Хорватам до широкої співпраці, Серби не допускають їх до високих установ і міряють усе своєю сербською мірою. А Хорвати домагаються дійсної федерації, а не панування одної нації над другою.

Серби-ж офіціяльно твердять, що Хорвати мають однакові права з ними. Точнісенько, як Москалі щодо Українців. Але заразом Серби кажуть Хорватам, щоби останні признали їх першими між рівними, тим самим нищачи свою заяву про рівність.

Весь час обєднання тих трох племен пройшов на боротьбі між ними самими. Аж нарешті убийство кількох хорватських послів і поранення їх славного лідера Стефана Радіча загострило внутрішню крізу до самого краю. Словінці-ж кидаються від одних до других, думаючи в той спосіб осягнути більші вигоди для свого племени.

Події в Югославії, а особливо те, що відноситься до Хорватів, цікавлять нас особливо через те, що Хорвати прихильно ставляться до України, а Серби є страшними русофілами, котрі ще гостріще ненавидять Українців, ніж самі Москалі.

З сербського становища розгром Росії є загроза істнуванню Югославії, яка помимо внутрішніх роздорів оточена ще зі всіх боків ворогами. Жадна нація з балканського півострова не є приятелькою Сербії. А Італія, Мадярщина, Туреччина?

От чому положення Югославії є тепер таке грізне.

Хорвати, не бачучи уступок з боку Сербів, стоять твердо при своїх домаганнях далі і через те готово прийти до такої крізи, яка може скінчитися поділом Югославії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТРАПЛЯЮТЬСЯ Й ІНАКШІ.

Дуже часто приходиться спостерігати тут в Америці наших людей, котрі мовчки ковтають образи, направлені на адресу українського народу, або українського імени.

Ні серед якого народу таких частих випадків не буває, ніякий нарід не переносить так мовчазно ріжних обид, як наш.

Думаю, що не помилюся, коли вважатиму за причину того лиха нашу українську рабську покірність. Ця покірність колодою лежить перед нами, не дає українському народови випростуватись і жене його до ріжних орієнтацій на всякі Заходи та Сходи. А найважніше те, що ми хоч і пізнали вже свою хибу, і хоч знаємо, що повинні туює хибу усунути, все таки гнемось далі. Тому то так радісно стає на душі, коли почуєш, що десь якийсь Українець сміливо виступив в обороні чести свого народу. Бо бачиш у тому тую власну силу, на котру ми мусимо орієнтуватись та опертись. Тому наведу такий факт, який вартує того, щоб його затямив ширший загал.

В Омекурі (Франція) перебувають бувші вояки української армії, зорґанізовані у „Військове Товариство". Члени товариства працюють в тамошній фабриці, де є багато і Москалів. І як вичайно, Москалі не пропускають жадної нагоди посміятися або образити ненависних їм Українців.

Одного разу Москаль зачав ображати Україну так, як тільки Москаль може. При тому був український вояк Гришин, котрий кровю ворога змив образу з українського імени. Козак встромив ножа в нікчемного Москаля. Тепер його судять і можливо засудять, бо Українець не має грошей на судову розправу, але він буде спокійний, що не дав на поталу українського імени.

Що з Москалями не варто заходити ні в які балачки, це річ інша, але вище наведений вчинок Гришина показує, що українська нація вже на певному шляху осягнення національної ідеї, коли маємо людей, що так сильно реаґують на зневагу нації.

Вартує, щоби американські Українці запамятали собі імя того козака, характерного сина нашого народу, котрого тепер будуть судити. Вартує зібрати деяку жертву і для нього і вислати до Обєднання, а воно вже подбає, щоби та жертва дійшла до властивих рук.

І. Д., Ню Йорк, Н. И.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 102, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 12. вересня, в гали парохіяльній на W. 7-ій ул. Кождий член повинен обовязково явитись, бо є важні справи до полагодження. Богато членів занедбує свої вкладки. Тож кождий повинен вирівнати свої вкладки сего місяця, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Николай Бусько, секр.

ФРЕНКФОРД. Повідомляється членів Тов. ім. дм. Вітовського, від. 268, що місячні збори відбудуться дня 12. серпня, в неділю, в год. 2-ій попол., в домі Амер. Укр. Горожанського Клюбу, 2171 Wekling St. Кождий член обовязаний явитися, бо справа дуже важна. — М. Орляк, предс.; І. Дулеба, кас.; С. Гладчук, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. серпня, в 1-ій год. пополудни, в гали Укр. Нар. Дому. Будеться відбирати фотографію в тусаму неділю пополудни. Котрого члена жена або діти належать до товариства, просимо прибути разом на висше означений час до фотографії. Сю фотографію хочемо помістити в календарі У. Н. Союза. — Гр. Степанек, фін. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. И. Тов. Вільні Козаки, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 9. серпня, в од. 8-ій вечером, в гали Товариській. Проситься всіх членів прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Павло Ладовський, секр.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(176)

тепер був комісаром штабу Округи. Він не тільки поділяв мої думки, але й сам висловлювався за необхідність твердої влади, а тому мав виступити в Цека Партії з відповідною доповіддю, як військовий комісар Київської Округи. На мою пропозицію Центр. Комітет партії вислухав доповідь М. Шинкаря про військовий стан округи й його висновки необхідности військової диктатури, піддержані мною, „приняв його висновки до відома", подякував доповідачеви й перейшов до чергових справ, не дискутуючи в справі диктатури. Без згоди Центрального Комітету всесильної тоді партії звичайно робити нічого не можна було, бо все булоб або спаралізоване, або вилилосьби в звичайний бунт уже не проти партії, а проти Центральної Ради, яку та партія вела.

Маючи в своїй політичній тактиці ніколи не пертися, як кажуть „на рожен", але й не занедбувати своїх намірів, я почав висовувати М. Шинкаря, якого вважав здібним до заведення мовчки, обережно режіму твердої руки, на командуючого військами Київської Округи, замісць В. Павленка. В короткім часі М. Шинкар став командуючим військами Округи, бо події розгорталися таким темпом, що мало вже що можна було встигнути зробити, тимбільше, що праці увесь час шкодили постійні втручання в обсяг справ командуючого військами то військових міністрів, особливо цивільного інтриґана Порша, то ґенерального штаба, то ріжних „головнокомандуючих" і „командуючих арміями" та окремими спеціяльними військовими частинами на терені округи.

* * *

В той час, як усі наші політики замотувалися в полагодженню конкретних питань дня й плавали десь в орґанізаційних мріях, проектах, плянах на майбутнє, тощо, гаряче дискутували над ріжними виборчими плятформами до міських дум, земств, до українських установчих зборів і т. д., уділяючи уваги в обороні краю як чомусь другорядному, большевики, не спиняючись, кидали приваблюючі гасла масам, переконували ті маси й військо у небезпеці, яку вони роздували самі, як аґітаційний засіб, від ріжних контр-революційних орґанізацій і груп, а в тім числі й Ц. Ради. Вони переводили з надзвичайною енерґією широку орґанізацію потрібних їм військових сил та розвалювали ворожі сили. Натомісць, вся наша преса, одбиваюча настрої політиків, ні разу не виступила з сильними призивами до оборони свого краю, до оборони української революції. Ні разу вона не дала таких сильних яскравих кличів, які моглиб захопити не тільки маси, але й рядових робітників, як то робили большевики. Навпаки, наша преса й політики, а в тім числі й секретар військових справ, заспокоювали себе й инших безпідставним оптимізмом.

Секретар військових справ оперував великими числами, сотнями тисяч української армії, не беручи на увагу те, що не кожна людина, що озброєна й одягнена в салдатську шинелю, могла рахуватися салдатом в розумінню цього слова. З другого боку треба було брати на увагу й те, що всі українські війська були розкинені на величезних просторах від Чорного моря до Балтійського. Вони були розбиті на окремі групи, не звязані між собою. Всі ці війська могли бути дійсно українською армією лише сконцентрованими в певному місці, маючи инші дані, потрібні для керування армією й відповідні засоби, як технічні, матеріяльні, так і територіяльні, себто своє запілля й базу.

Частина військових, а в тім числі й я, вважали хибну оцінку ситуації, а з неї випливаючі і поступовання військового секретаря, небезпечними для оборони краю, тому мені було доручено підготовляти в Ц. К. партії С. Революціонерів думку про необхідність зміни Генер. Секрет. Справ військових. Акція в цьому напрямку стріла, на моє здивовання, досить прихильне відношення й серед Соц. Дем., до партії яких належав С. Петлюра. На жаль, тоді я не знав, що соц. демократи ще раньше рішили повалити С. Петлюру, а замісць нього признати таки свого М. Порша. Якби я предбачив, а зо мною й мої однодумці, що така заміна буде, ми, звичайно, всіма силами підтримувалиб С. Петлюру. Розвиваючи свою акцію про необхідність заміни військового Секретаря людиною військовою (мав на увазі М. Шинкаря) я не раз наводив докази нашого загрожуючого військового стану супроти большевиків і висловлювався, що ми не в стані їх перебороти тими силами, які маємо, а тому нам треба мати певну „передишку" (місяця два—три), яку мусимо здобути шляхом якогось компромісу з большевиками. Пізніше, між иншим, ці мої заяви були використані проти мене „як большевика" М. Поршем для умотивовання арешту мене.

У мене з того часу різко залишилося в памяти те, що тоді всі хотіли вірити лише словам гарним, заспокоюючим і відганяли від себе чорні, неприємні думки, думки про можливу катастрофу. Були тоді майже всі соціялістами, але не були революціонерами, прозивалися ворогами шовіністами, але не були націоналістами, прозивали себе Українцями, але не були державниками. Було щось таке сіре, невиразне, надзвичайно рухливе, крикливе у себе в норах і нечутне навіть на близчих просторах... Було товчення води в ступі, був біг до нестями, до повної перевтоми, але то був „біг на місці", в якому не було поступу вперед.

Та нехай не подумає читач, що я себе відокремлюю від цього сірого клубка. Зовсім ні, був і я там, був у тих лавах і може навіть більше енерґійно пророблював той же „біг на місці". Правда, я відчував інстинктом, інтуіцією й усвідомлюючи розумом, що ми всі падаємо в провалля, що треба нарешті рухатися вперед, що треба йти другим шляхом, який не був для мене таємницею, не тільки розпізнаною мною, але вказаною мені військовими авторитетами й частиною моїх найближчих військових товаришів. Та я не знайшов в собі сили відірватися від цього, засмоктавшого мене клубка, щоби піти на те, що назвалосяби тоді може зрадою, може бунтом, може авантурою. Може тим би воно дійсно й вийшло, але більше шансів, як тепер я роздумую, було би тоді на успіх. Нижче про цей плян я коротко розкажу. Вирішив перейти до здійснення його я занадто пізно — це було вже за день до мого арешту.

* * *

Ми товклися в душних помешканнях, заходилися від кольосальної дрібної праці, а большевики в той час концентрували свої війська в певних стратеґічних пунктах України, та на північному її кордоні, готуючись до наступу. Так всіх, крім того гуртка військових, що наказав це виконати, вже до кінця листопада вони зосередили свої війська в Луцьку, Рівному, Шепетівці, Старому Константинові, Сарнах, Волочиськах, Проскурові, Браїлові, Гнівані, Жмеринці, Біло-Церкві, Козятині, Бердичові та в инших пунктах. Концентрацією своїх військ у цих пунктах большевики відрізували Київ цілковито від фронтів головного розташовання українського війська.

На Жмеринці, в цьому найважнішому стратеґічному залізничому вузлі, ними був сконцентрований в повному складі 2-гий ґвардейський корпус, як ударна ґрупа проти Київа.

Командиром цього корпуса була призначена енерґійна большевичка Е. Бош. В ньому була основна й головна політична база большевиків на Україні.

28. падолиста. Сьогодня були в Секретарстві Е. Бош і Л. Пятаков. Мабуть з метою розвідки. Петлюра, як звичайно, ухились від неприємного йому приняття й через мій кабінет вийшов з секретарства. Прийняв їх Жуковський. Вели розмови про політичні справи.

Е. Бош, як я вже сказав вище, була командиром 2-го ґвардейського корпусу, а Л. Пятаков лідером київських большевиків і головою їх совіта. Через декілька днів після цеї візити його в Секретарстві, він був розстріляний українським військовим відділом від Богданівського полку. Це тоді було таємницею для всіх, крім того гуртка військових, що наказав це виконати.

Большевики вели свою шалену аґітацію на всіх перехрестках київських вулиць, випускали спеціяльні відозви, влаштовували безперервні мітінґи по всіх кінцях міста, в касарнях, майстернях, на залізниці та в инших місцях. В самому помешканню Центральної Ради й біля неї також відбувалися безперестанні їхні мітінґи.

В Київ втягувалось одиночним порядком їх військо, десятками прямували матроси, поспішно орґанізовувалася червона ґвардія, а українські урядові орґани жадної боротьби з тим не вели, бо проти урядової боротьби з ними була Центральна Рада, партії і всі проводарі.

(Дальше буде).

З ҐАЛЕРІЇ ПОЛЬСЬКИХ „ДІЯЧІВ".

З одної польської ґазети довідуємося, що колишній польський міністер закордонних справ і великий республиканець Ян Домбскі підчас війни був завзятим пропаґатором „польського короля" архикнязя Степана Габсбурґа зі Живця і писав у тому дусі аґітаційні брошури під псевдонімом Веслава Польонуса. Нині пан Домбскі є видним діячем „Стронніцтва Хлопського" і завзятим пропаґатором інтервенції проти Радянського Союза, з яким донедавна він буцімто симпатизував. Ці надто часті зміни політичних переконань у цего польського діяча мають основу не в ідеольоґії, а в кишени.

„НАРОДНІЙ ВОЛІ" В АЛЬБОМ

В скрентонській „Народній Волі" зявилися нібито уваги на мої спогади „1917 рік". Колиб це були лише особисті напади на мене, то я, як правило, на них не відповідав би. Але тому, що це малоб на думку „Н. В." служити критикою на мої спогади, то я вважаю потрібним дати деякі „пояснення", щоби читачі „Свободи" й „Н. В." зрозуміли, яких методів вживає „Н. В." для боротьби з тими, хто їй не подобається особисто.

Пишучи свої спогади, я чекав критики й не лише памятав, що є ще живі люди минулої визвольної бортьби, а також ще й документи тої боротьби, якими я й сам користувався. На жаль, обставини такі, що я не можу ще тепер видати тої збірки документів, яку посідаю, щоби кожному, особисто не зацікавленому в минулій визвольній боротьбі, дати інформаційний матеріял. Иншого завдання я не мав, а коли „Н. В." каже, що я в своїх спогадах доводжу, „які всі були нерозумні", а потім сходить лише на М. Шаповала та Н. Григоріїва, то вже не моє діло. Таж Шаповал і Григоріїв ще не „всі діячі Центральної Ради"!!

А тепер деякі спростовання. Вийшов я з партії саме тоді, коли вона, повернувшися з Німцями до Києва, давала посади всім своїм членам, а не тоді, коли „вже вона не могла дати жадної посади" мені. Я працював в центрі по мандатам не партії, а орґанізованих військових, а роботу почав в партії ще тоді, як вона „давала посади" в „местах не столь отдальонних". Знову кажу, що пара осібняків, про яких я висловився неґативно поруч з Шаповалом, ще не є вся партія, отож коли їх „чищу на всі боки", то це не значить, що „чищу всю партію". Требаж вміти читати написане!

„Н. В." закидає мені пімсту Шаповалови за те, що він хотів дати мені посаду в свойому комітеті, але я розсердився й чекати не захотів. А в дійсности в Прагу я приїздив коли вже мав візу до Америки. Приїздив попращатися з тим, з ким працював раніше, та кого поважав. Тоді мої старші приятелі не радили мені забиратися за океан, але радили працювати ще серед еміґрації. Саме тоді орґанізувався Громадським Комітетом Педагоґічний Інститут. Отож я подав письменну заяву, яка гадаю й досі є в Комітеті, що хотів би стати в інституті лектором по статистиці народньої освіти. З М. Шаповалом говорив, як з головою Комітету. Коли він поставив мені питання про моє відношення до УПСР., я відповів в тому сенсі, що воно лишилося таким, як я писав в „Українській Трибуні". Там я виступив з гострим листом проти тих, що творили ґрупу УПСР., котра видавала „Борітеся — Поборете". Тоді ще М. Шаповал і Н. Григоріїв були членами тої ґрупи й закордонна делеґація УПСР. ще не викинула їх з партії. До цього прийшло пізнійше. Отже сподіватися після такої моєї відповіди М. Шаповалови якоїсь посади в Гром. Комітеті булоб з мого боку наївно, а сердитися скорше треба на себе, що не уклонився есерівській ґрупі М. Шаповала, бо тоді напевно мав би посаду. Стреміти до праці в інституті, це не значить просити посади в Комітеті й коли М. Шаповал „обіцяв дати посаду" в Комітеті навіть ворогови своєї партійної ґрупи, то очевидно цього ворога він такою нікчемністю, як хоче його представити „Н. В.", не вважав.

„Чули, що Кедровський страшно хотів бути військовим міністром". Хоч я нічого не вбачаю злого в тому, що хтось хоче чимсь бути, лиш би не злодієм чи шахраєм, всеж хочу спростувати й цю неточність. Як я хотів бути міністром в часи Центральної Ради, читачі „Свободи" прочитають у моїх спогадах з „1917 р." В 1919 році, коли я був Головним Державним Інспектором Армії У. Н. Р., члени Центрального Ком. УПСР. часто вели зі мною розмови, намовляючи мене знову вступити в партію. Я катеґорично відмовлявся, хоч партія УПСР увесь час давала мені підтримку й навіть на домагання її членів я був призначений інспектором. З того, що писала про мою діяльність УПСР в свойому органі Центрального Комітету „Трудова Громада", я бачу, що партія не шкодувала, що мене підтримувала, а з окрема й Н. Григоріїв, що тепер перебуває в Америці, також підтримував мене в тяжкій моїй праці, за що я лише вдячний йому. Про це докладнійше буде в моїм „1919 рік".

Розмови про мою кандидатуру у військові міністри в 1919 році ведено зі сторони членів УПСР. після того, як на мою заяву Раді Міністрів військовий міністер Сиротенко вилетів з свого крісла. Тоді мене знову вмовляли вступити до УПСР., а особливо покійний др. Д. Одрина, А. Степаненко, М. Ковалевський і здається Н. Григоріїв разом з иншими, бо партія хотіла мати свого військового міністра. Я відмовився від вступу до партії, а тим і від посади міністра, бо моє становище інспектора тоді мало більше значіння.

Крім того не міг я стати членом тої партії, частина якої, а з нею й Н. Григоріїв, чесно й із самопожертвованням боролися проти червоних окупантів, піддержуючи й творячи осередок та політику Директорії УНР., або „Петлюровщини", яку згодом дехто з тих, що самі творили її, почали обпльовувати, а друга частина, як М. Грушевський в Парижі та М. Шаповал в Будапешті, в часи Белі Куна, всіма засобами шкодили тій боротьбі та підривали в европейській опінії довіря до УНР.

Так саме в 1918 році, коли Центральна Рада з Німцями прийшла до Києва й партія УПСР знову „давала посади" своїм членам, просив мене військовий міністер О. Жуковський вертатися до повнення своїх обовязків заступника міністра, а я катеґорично відмовився й подав заяву про звільнення мене з цієї посади. Після того подався до себе на Херсонщину, вважаючи кориснійшим працювати знову на ниві народної освіти, ніж політикувати в центрі, спираючись на німецькі багнети, а не на маси.

Критика й самокритика ще не є обпльовування себе та минулої діяльности певних орґанізацій чи установ та осіб. Коли „Н. В." вважає критику „самообпльовування" і „чищенням", то очевидно вона иншої форми критики не знає, але я вихований трохи инакше і знаю межу, де критика переходить в такі форми, про які говорить „Н. В."

Чому я не покинув Центр. Ради, партії — питає „Н. В." А хіба член парляменту тікає з нього, коли не погоджується з більшістю? А хіба може хто втекти з поля бою?

Чому не боровся тоді з ними? — говорить „Н. В." Боровся; боровся, аж поки не був заарештований і не поставлений під загрозу розстрілу. Н. Григоріїв це знає, бо й він в Партії та в Центр. Раді цей арешт підтримував. Зрештою про це докладнійше довідаються читачі „Свободи" в недовгім часі. Чомусь „Н. В." вважає М. Шаповала та Н. Григоріїва і ще декого, хто в моїх спогадах представлений не так, як „Н. В." того хотілось би — мертвим львом. Я адаю, що вони, слава Богу, ще живенькі й досить таки зручно розкладали національний фронт, поки їх „Ліґа Нового Сходу" не вийшла на верх. Тепер вже на московсько-федеративного гачка мало кого спіймають.

Скажу „Н. В.", що на світі бувають ріжні музиканти. Один бє в тарабан та літаври, а другий тихесенько собі на скрипочці та сопілочці награє. Ми раніше не вважали Українців нацією письменників та поетів, в якій всі члени її повинні писати в „Українській Хаті". Очевидно було ще й инше поле національної роботи. Ось хоч би й шкільництво й не лише в селі, а таки в керуючім органі цілої ґубернії. А як там провадилася національна праця, то про це треба писати богато, а хто цікавився раніше, той знав, яких методів вживали земці в боротьбі за рідну школу, рідну книжку, за виховання вчительства та дітей в дусі національнім. Звичайно ця робота не то, що в „Українській Хаті" писати бомбастично на московській „гармошке", хоч може й національну пісню, „нарезивать". Один напише поганеньку комплікацийку „Мораль" та поставить на ній своє імя, а другий напише не один солідний ориґінальний труд і напише на них „Составлено Школьним Отделеніем" і т. д. Приходить час, і роботи з іменем викидаються й забуваються, як непотрібна макулятура, а роботи „без імени" стають зразковим матеріялом на довгі роки для піднесення й розвитку шкільництва.

Прошу дуже читачів вибачити, що змушений вести особисту полеміку, але я хотів показати, як ріжні ґазетки зводять справу ріжних світоглядів, справу ріжних принципів до особистої дрібязковости. Коли немає арґументів проти ідей, то починають каляти инших та „допікати" їм. Мені ґрупка шаповалівських есерівців вже більше „не допече", як вона допекла в 1922 році, вмістивши в свойому „Борітеся — Поборете" на мене провокацію, ізза якої большевики розстріляли мого рідного брата, теж бувшого есера. Саме про це я й писав в „Українській Трибуні" згаданого вище отвертого листа.

На закінчення скажу, що між мною й „таваришами" з „Н. В." є ріжниця та, що вони вважають потрібним „для визволення української нації" розбити її на кляси, увійшовши в порозуміння з співзвучними клясами Московщини й вести до боротьби за інтернаціонал. Я-ж вважаю, що лише в обєднанню всіх кляс української нації та в упертій боротьбі зі всіма своїми ворогами в цілому, а не з окремими клясами їх, лежить визволення рідного народу та створення ним держави. Ось під цим кутом зору й написані мої спогади. Це звичайно не подобається тим, що хотять творити на Україні диктатуру „робітництва", або скорше диктатуру своєї партії, щоби потім разом з такими самими диктаторами Московщини боротися за „світову революцію".

Про це повиннаб отверто сказати „Н. В." своїм читачам, коли вона так себе звязала з шаповалівцями, а не нападати особисто на якогось „нікчемного" Кедровського, що „чистить на всі боки" „стовпи", на які спирається „Н. В."

В. Кедровський.

ЯПОНСЬКИЙ ГУМОР.

Загально знаний є усміх Японців; годі собі й уявити неусміхненого Японця чи Японку. Але часто можна почути питання, чи Японці визначаються тим настроєм ума, що ми називаємо гумором. Один заграничний письменник, що жив богато літ у Японії, старається відповісти на повище питання. Він каже, що Японці визначаються характеристичним, чужинцям незнаним гумором, але він усе більше й більше забувається в міру того, як в Японії поширюється цивілізація. Цікаве, що в Японії дуже поширюються в щоденній пресі американські жарти, хоч зрештою Японці відносяться до всього американського неприхильно. У тих американізованих жартах розходиться майже виключно про **гроші** і **заробок.** Ось приміром:

Опришок вломився до заставничого дому та витягнув до переляканого власника револьвер. Власник крамниці глипнув на револьвер, глянув спокійно на опришка і каже:

— Е, то старе сміття! Між братами неварта навіть пятьдесять єнів!

Або таке:

Жебруча пара хоче переночувати під мостом. Понад ними гойдаються ноги якогось бизнесмена, що рахує свій денний заробіток. Жінка прошака каже ношелки: „То мусить бути дуже неприємно мати при собі стільки грошей, коли нинішний світ такий фальшивий. Ну, та це не наша жура. Ми не маємо чого журитися нашим маєтком, бо його не маємо тай не потребуємо клопотати собі голову такими людьми, що винні гроші, а не віддають". На це прошак встає, бється в груди і питається жінки: „А кому завдячуєш це все щастя?"

Японці вміють бути також злорадні. Вони знають, що чужинці не розуміються на японських правилах доброго тону, як поводитися при столі і т. п., тому позволяють собі на ріжні жарти з чужинцями. І так чужинець запрошений на обід до Японця може переконатися на своє здивовання, що порція мяса на його тарілці так сильно приклеєна, що не відірвати її, або що в зупі плаває золота рибка і т. п. Навіть найвищі японські урядовці люблять часом жартувати. Один високий урядовець у трамваю в Токіо вдавав між подорожніми кишеневого злодія. На стації подорожні прикликали полісмена. Але цей зі сміхом витягає свій портфель і леґітимується як префект поліції в Токіо. Його підчинений полісмен здумівся, а подорожні сміються злорадно. Ледви чи який інший директор поліції позволив би собі на такий жарт.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ПОЗДЯЧ, ПОВІТ ПЕРЕМИШЛЬ.

До Вас, Дорогі Родимці! Як Вам відомо, що у війні знищено нашу рідну школу в селі Поздячу. Минувшої осени ми розпочали будову нової грішми, зібраними з добровільних датків, бо державні власти не дали нам жадної підмоги. Трудна це задача, а конечна. Через брак грошей розпочата будова натрафляє на певні трудности. Громада знищена війною а до того в минулому році був вилив ріки Сяну і неврожай. Не можемо самі зібрати потрібної суми на будову. З тих причин звертаємося до Вас, Родимці, з просьбою о поміч у прикрому положенню. Кождий жертводавець хай знає, що даючи на рідну школу, сповняє патріотичний обовязок.

До зібрання датків уповажняється Микиту Олешка, кртрий зібрані гроші перешле на руки шкільного комітету в селі Поздячі.

Всім жертводавцям згори дякуємо.

Комітет будови Рідної Школи. Шкільний Комітет: Семен Ривак, начальник громади; Андрій Олешко, писар; Дмитро Сайко, касієр.

На просьбу шкільного комітету будови рідної школи в селі Поздячі з збіркою в місті Бруклині, в Джерзи Сити і Ню Йорку занялися Микита Олешко, Панько Федак, Стефан Чосник і Теодор Чосник, котрі зібрали 196 долярів і 60 цнт., з яких вислано на руки касієра шкільного комітету Дмитра Сайка, в Поздячі через бюро п. Ковбаснюка 195 долярів, число посвідки 71869. Оплата пересилки коштувала 1.60. Разом 196 долярів і 60 ц.

Свої щирі жертви дали слідуючі: Тов. „Просвіта" з Джерзи Сити видало зі своєї каси 20 долярів; по 5 долярів: С. Чосник, М. Олешко, П. Федак, Г. Чуба, С. Павліна, С. Ґнира, А. Павліна, С. Осціславський, П. Дмитриха, С. Самоїл, М. Самоїл, Д. Самоїл, А. Федаш, Т. Чосник, І. Осціславський, І. Самоїл, Ю. Сидор, І. Ґелета, Д. Мадай; Д. Цимбалка 4 доляри; К. Самоїл 3 доляри; по $2.50: І. Матейко, С. Матейко; по $2.00: Ю. Коростіль, К. Пйонтковська, А. Букса, С. Цимбалка, Д. Олешко, І. Соколанко, В. Боболевич І. Жорнєк, Д. Даменюк, І. Олешко, В. Гавришко, П. Дякович, І. Малаховський, П. Костик, С. Буньо, В. Ульріх, І. Цик; І. Ліпко $1.50; по $1.00: І. Павліна, А. Єрш, О. Максимко, І. Венґер, А. Крицька, М. Лукенюк, П. Бабяк, П. Головід, С. Малічівський, Т. Кушнір, М. Ґудзьо, А. Онисик, Ривак, І. Злепко, С. Чосник, С. Турчин, Д. Вербінський, Т. Мазур, Д. Дишель, П. Трубкевич, П. Костерева, Ю. Олінський, П. Валис, І. Шенґольц, І. Ґарчовський, В. Мрувка, І. Гнатик, І. Ґайда, С. Щибелек, В. Наумович; по 50 цнт.: В. Лукасік, М. Йосик, Н. Завайко. На балю Тов. ім. „Просвіта" в Джерзи Сити зібрано дрібними датками 1 доляр і 60 цнт.

Всім жертводавцям щиро дякуємо за їх любов до рідного краю. Вони своїми жертвами підтримують наш український нарід в боротьбі з Ляхом о кращу будуччину.

Жертви просимо слати на адресу: М. Олешко, 994 Декалб Евеню, Бруклин, Н. Й.

За Комітет: **С. Чосник**, гол.; **М. Олешко**, кас.; **П. Федак**, секр.

Чорний.

З БИТВ О ЛЬВІВ

(Продовження)

(8)

Це все не страшне для пробоєвиків. Вони сунуться на животах вперед, однак перед польськими дротами дальша дорога цілковито заперта ляцьким огнем. Котрий з них поважиться полізти дальше вперед, той лишається там на віки. Пробоєва сотня поносить великі втрати. Санітарі несуть ранених, які кричать від болю. На дворі темно, а поле битви цілком освітлене ляцькими „світляними ракетами". Цеґольні не до здобуття! Пробоєва сотня робить відворот, а з нею і третя. Послідна лишається дальше в Козельниках.

Цеґолень здобути не можна. До того потреба тяжкої артилерії, якої в нас тут нема. Наша артилерія, яка тут є — се полеві пушки. Стріляють вони завдяки добрим командантам дуже влучно, бо майже кождий комин з цеґольні продіравлений, або вершок комина зовсім збитий. Та розбити саму цеґольню вони не в силі, тому і наступи з нашої сторони на якийсь час устають.

3-а сотня переходить в запас до Сихова. Ніч, 12-а година. На дворі ясно, як в день, а морозець потискає в уха. Сегодня польського Сильвестра. З нашої сторони чути сильний гуркіт гармат. Що є? Се наша артилерія посилає Ляхам новорічні желання, стріляючи впрост на місто. Канонада триває цілу годину. Поляки не відзиваються. Ніч переходить зовсім спокійно. Наші стежі підходять під ляцькі дроти і непокоять їх, а часами обкинуть Ляхів ручними ґранатами. Се подарунки на Сильвестра.

На другий день приходить знова доповнення до нашої сотні, а іменно: приходить двох старшин та 40 стрільців. Їх зараз розділюється між наших старих стрільців. Сотня відпочиває по тяжких операціях. День минає за днем і нічого нового не приносить. тільки це, що наш відтинок, себто курінь сотн. Г., дістає 22 центиметрові мінометн, які мають бути ужиті на ляцькі цеґольні. Дуже охочо витаємо їх, бо міномет се гарне оруже, але своє, бо вороже менше приємне.

Ясний, та погідний день. На небозводі ані одної хмарочки. Чоловік не може налюбуватися днем. Кождий з нас виходить з хати, сідає перед нею та ґріється до сонечка. Стрільці заводять сумну пісеньку, а за нею знова приходить весела і так приємно минає час. Над нашими головами бавляться літаки..., бо тепер для них найвідповіднійша пора. Приглядаємося їм близше, і бачимо таке: наші два вхопили ляцького літака і женуть його в сторону Ходорова. Видно, як ляцький пробує вирватися з тої забави, однак це йому не удається. Наші женуть його дальше і коло Ходорова примушують усісти на землю. Він вже в наших руках. Инші два літаки знова пливуть собі спокійно в сторону Львова. Вони несуть подарунки для Ляхів. Стежимо за ними далековидами і бачимо: вони вже над Львовом. У воздусі експльодують ляцькі шрапнелі, лишаючи по собі білі хмарочки, які зараз розходяться. Нараз з нашого літака випадає щось маленьке, яке блищучися до сонця, паде на місто... Тихо... аж по кількох хвилях чути у Львові експльозію. Ага, се наші літаки кидають бомби на місто. На це являються і над нами ляцькі літаки і хочуть в подібний спосіб нам віддячитися, однак наші пушки примушують їх до відвороту. Чоловік захоплений забавою літаків, забуває на все...

*

Сегодня наш Святий Вечір. Се перший Святий Вечір, який ми святкуємо в своїй рідній державі. Межи стрільцями мовчанка... Чоловік переноситься думками до своїх, які сегодня і його згадають, сідаючи до святої вечері. Не одна мама, жінка та дитина заплаче сегодня гіркими слезами за своїм сином, мужем, та батьком, яких їм більше вже не бачити! По обличу кождого стрільця пізнати, що всіх опанувала та сама думка. Молоденькі 18-літні стрільчики задумалися також, бо не оден з них обіцяв своїй дівчині прийти на „колядники" до неї. Най ще чекає! Побє Ляха, тоді і верне. Так переходить день і надходить вечір. До нас приходить наша кухня і привозить нам святу вечеру: голубці, борщ та пироги. Для всіх спільна вечера. Оден другому желає всего найліпшого, а всі собі навзаїм побити Ляха і увільнити нашу любу землю від ляцького наїзду. Урочисто присягає оден другому сповнити сей святий обовязок! Далеко розносяться звуки приємної колядки:

„Бог предвічний народився". Починаємо вечеряти. По вечері пливуть і инші коляди до пізної ночі. 3-а сотня має „остре поготівлє", бо сподіємося, що Ляхи захочуть нам пожелати „веселих свят". Ніч минає спокійно.

На другий день приходять до нас двоє наповнених саней Се подарунки від наших добродіїв із запілля, які не забули на нас. Кождий стрілець дістає кусень ковбаси, та білого хліба, тютюн, а деякі дістають і дещо з убрання. Маленький подарунчик, однак для нас він дорогий, неоцінений скарб. Чоловік бачить, що він не сирота, бо є люди, які памятають і про него. Крім того дістає сотня ще і три літри горівки, однак її лишаємо на по-святах. Забогато всего нараз, а крім того тепер мусимо добре уважати, бо Ляхи можуть нам зробити несподіванку. День переходить спокійно.

(Дальше буде)

КРАЇНА, В ЯКІЙ ПЛИВЕ ЛІМОНАДА.

На границі Чіле й Арґентини, у стіп вулькану, де є кілька сот мінеральних джерел, випливає ріка, що називається Ріо Аґріо (Квасна ріка). Цю назву має ріка справедливо, бо її вода є дійсно квасна, але приємна, наче цитриновий квас. Тубильці вже давно знали прикмету цієї води. Вони пють воду із Ріо Аґріо з цукром, як лімонаду. Вона зовсім наче цитринова лімонада і такаж відсвіжуюча. Геть далеко від цієї цитринової ріки, майже на другому кінці світа, у східній Африці пливе здовж гори Меро ріка Евґарі Ноекі. Вода тої ріки також цікава, бо в смаку пригадує мінеральну гірку воду, а то тому, що має настрій і инші мінерали. А що в смаку не пізнати цього, то хто не знає прикмет тої води й напється її, відчуває потім неприємне домання. Але тубильці і звірята пють її радо.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЧЕСТЕР, ПА.

Справа Українського Народного Дому.

Дня 29. липня, ц. р. в домівці Рідної Школи в Честер, Па., відбулися загальні збори 6. честерських товариств, які спільними силами взялися до будови Народного Дому. Тими товариствами, котрі з великою щирістю взялися до будови своєї домівки, є слідуючі організації: Тов. Запорожська Січ, жіноче тов. Союз Українок, Братство св. Духа, Тов. Січ — 11. сотня, американсько-український горожанський Клюб та українська громада з Іст Честер, Па.

На загальних зборах полагоджено цілком вдоволяюче 2 справи: справу назви домівки і справу основних точок статута.

Справа назви дому та справа статута не була до цеї пори полагоджена. На неї не звернено належної уваги. У нас звичайно говориться: побудуймо насамперед дім, а опісля вже будемо виробляти статут та установляти свій порядок. Таке розуміння громадської справи є нерозумне. Насамперед треба мати статут, а опісля, опираючись на нього норми, треба вести працю.

Брак докладно опрацьованого статута в Честер використали ті люди, які хотіли би, щоб над громадою Честер панувала пітьма. Ті то вороги українського народа пустили ріжні поголоски, що, мовляв, колись одно товариство захопить дім у свої руки, а інші товариства повідсуває. Того рода злобна агітація пущена поміж людий була не без успіху. Добрі і згідливі Честерці зачали поміж собою суперечки, з яких зродилось певного рода недовіря друг до друга.

На зборах 29. липня ухвалено статут і зафіксовано назву домівки — і в цей спосіб примірна честерська громада знова станула щиро до народної праці.

На цьому місці годиться підкреслити декілька головніших точок статута:

Назва: Амер. Українська Народня хата в Честер, Па., що відповідає текстови в англійській мові: Americ. Ukrainian Citizen League of Chester, Pa.

Члени. Наведена інституція має троякого рода членів. 1) Дійсними членами і співвласниками є такі товариства: Запорожська Січ, Жін. Тов., Бр. св. Духа, Горож. Клюб, 11. сотн. Січи, та Іст Честер Громада. По 3. делегатів з кождого товариства творить управу Народньої Хати. Кожде товариство (як член хати) має відповідно до суми вложених гроший відповідну скількість голосів. Вже сьогодня за кождих $25.00, подарованих та декларованих на спільну хату, припадає 1 голос. Приміром Жіноче Тов. за $1000.00 має 40 голосів, 11 Січ. Сотня за подарованих на хату $750.00 має 30 голосів і т. д.

В будучині будуть випущені бонди 25.00 доларові і оді до голосів за подаровані гроші (1 голос — $25.00) прилучиться голоси за бонди (один бонд — один голос).

Окрім цих членів (товариство яко член) є еще і поодинокі особи дійсними членами. Іменно, ті громадяни чи громадянки, українського походження, котрі від себе подарували якусь поважнішу суму гроший на інституцію, є також дійсними членами. Вони мають за кождих $25.00 — один голос.

Третого рода члени української Народньої хати є [illegible] члени, котрі платять лише місячну вкладку. Вони за вкладку 50 цнт. чи навіть і $1.00 на місяць, не можуть мати права голосу чи права завідувати майном громади, бо майном Народньої Хати завідують делегати від поодиноких товариств. Третого рода члени називаються — **спомагаючими членами.**

Поділ на того рода членів має ту рацію, що між товариствами урегульовується співпожиття і кождому членови А. У. Н. Хати дається право після вложених гроший. В цей спосіб виеліміновується всяку несправедливість. На жаль, в українських товариствах у Злучених Державах доволі часто можна стрінути т. зв. членів-крикунів, котрі дуже мало дають на організації, до котрих належать. Такі члени крикунь всіх і вся критикують, а найбільше хочуть мати право до проводу і завідування майном других. Честерська громада розуміє, що той має право в організації, хто її попирає і при життю удержує.

Дальше, честерські Українці статутом застерегли собі, що платні урядові інституції не можуть завідувати майном громади, що в А. У. Н. Хаті лише один буфет буде істнувати; ним будуть завідувати спільно всі товариства — себто заряд А. У. Н. Хати.

Важною точкою честерського статута є урегульовання Рідної Школи. Ведення Рідної Школи в Честер це одна із головніших задач інституції „АУН Хата". На тій ділянці народнього життя всі, — 6 товариств ідуть спільно-до праці, бо, згідно зі статутом, кожде товариство вибирає 4-ох делегата до Шкільного Комітету, який буде під доглядом головної управи Хати, пильнувати Рідної Школи.

Це були найважніщі, підставові точки статута А. У. Н. Хати. Загальні Збори одноззгідно приняли назву і статут, який урегульовує головно взаємовідносинам між товариствами. Тепер ніхто не зможе пускати поголосок-небилиць, що одна група захопить у свої руки цілий дім і т. п.

Честерські Українці згідливо започаткували велике народне діло і треба вірити, що в тій згідливости його закінчать, бо кождий знає, що в єдности сила.

Відповідно до затвердженого статута, кожде товариство повинно в найблизшому часі скликати свої збори і вибрати 3. делегатів для ведення А. У. Н. Хати. Рівнож кожде товариство повинно вибрати по 1 делегатови для справ Рідної Школи. Літна горячка незабаром скінчиться і тоді настане догідний час до праці біля дому і біля рідної школи.

Др. В. Клодницький.

УКРАЇНСЬКІ ЧИСЛА БЕЛЬГІЙСЬКОГО ЖУРНАЛУ „НЕРВІ".

Останнє число (4—5) виданого в Бельгії французькою мовою художньо-літературного журналу „Ля Нерві", присвячене українській літературі й мистецтву. У числі знаходимо, крім великої передмови про Україну взагалі, такі статті та розвідки: проф. мільського університету Антуан Мартель — Стара українська література, П. Филипович — Сучасна українська література. В. Харків — Українська музика, Сімон Корбіо (бельгійська славістка) — Українське мистецтво. Увесь матеріял ілюстровано численними малюнками, фото та репродукціями. Наприкінці редакція сповіщає, що незабаром вийде ще одно спеціяльне число „Нерві" — „Українська антольогія" (з старої й сучасної літератури та народніх пісень). Щодо цього редакція зауважує: „Українська література нам досі зовсім невідома через брак реклядів. Це — велика прогалина, коли взяти на увагу, які скарби поезії й думки завжди були на українській землі. Окрема й єдина збірка, що її ми дати французькою мовою своїм читачам „Ля Нерві" — виявить чарівну красу цієї літератури, що про неї ми досі й не догадувалися".

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

В Джемейці дня 31. липня с. р. смуток навістив родину гром. Іванцьових, забравши батька Станислава Іванцова.

Покійний родився в лютім 1883 року в селі Дичках у Рогатинщині.

Зараз же по приїзді до Злучених Держав вступив в члени У. Н. Союза, на початку заснування 160. відділу і через весь час був дбайливим членом.

Ніколи не відмовлявся від громадської роботи та народніх справ, на які завше відзивався повним серцем.

По довгому скитанню побудував небіжчик свою хату і тогож дня, здіймаючи шнур від біля, поковзнувся і потовкся.

Відставлений до шпиталя, тієж ночи помер, лишивши жену й пятеро дітей.

Земля Йому пером.

ЛИНДЕН, Н. ДЖ. — Тут помер нагло на удар серця **Микола Доктор**, демократичний кандидат на мейора міста Линден. Він мав всі шанси бути вибраним, бо зазнавав значного впливу. Американські часописи присвячують його памяти багато місця, зазначуючи, що покійний належав до найбільш впливових місцевих політиків.

Микола Доктор був Українцем з Галичини з повіту Збараж. Американські газети подали, що покійний родився на Україні в збаражськім повіті.

Похорон відбувся в українській гр. кат. церкви св. Володимира в Елизабет, Н. Дж. Більше як 50 чужинецьких автомобілів, що стояли біля церкви вказують, що покійний тішився серед чужинців великою симпатією. Надгробну бесіду виголосив о. Кінаш, парох Елизабету, в українській і англійській мові.

Ю. Ц.

Михайло Зощенко.

ЦАРСЬКА БОРОДА.

(Для постанови нової фільми „Змова Распутіна" російський державний кінотеатр (Госкіно —Государственное кино) взивало зголошуватися всім тим людям, які визначувалися фотографічною подібністю з царем Миколою II., Пуришкевичем, царицею, Вирубовою, я ін. — Із газет).

—о—

Я сидів на бульварі і поглядав змученими очима на зівяле листя. Воно вертілося помало і падало на землю, темну від довгих дощів, та укладалося у ніг прохожих.

Я був **голоден.** Дуже голоден. Останніх пять папіросок, у дешевому опакованні, та була моя одинока пожива на кілька днів наперед. Я попадав у заморожи.

Думки не бралися мене. Я зовсім не запримітив, що біля мене стояв якийсь кріпкий добродій у гарному капелюсі та дуже пильно приглядався мені.

Вкінці я підвів голову і стрінувся з його ясним, усміхненим поглядом.

— Прошу вас дуже, покажіть мені ваш **профіль!** — сказав незнакомий.

Я послухав машинально.

— Тепер встаньте, будь ласка!

Я встав. Він обійшов довкола мене та повторяв дуже вдоволено: „Чудово! Знаменито! Казково!"

— Що ви, до чорта, хочете?! — крикнув я.

Він усміхнувся.

— Ви самособою **безробітний.** І сабособою голодуєте! Я не відповідав.

— В усякому разі ви довго не видержите!

І товстою рукою у синявій рукавичці добув він портфель із крокодилячої шкіри.

Я мовчав. Він виняв із портфелю **двома** пальцями новий, шедестячий банкнот. Ми посідали.

— Одягом не журіться. Він найдеться. Завтра зайдіть до робітні.

І він подав мені адресу.

— За чим?

— Ми зробимо з вас зимку для нової фільми, що матиме казковий успіх. Заплатимо після умови, в усякому разі могтимете за ті гроші жити довше ніж тиждень. Згода?

Мені на коліна впав із шелестом золотий кленовий листок. Я розірвав його з енергійним жестом.

— Добре!

Він усміхнувся.

— Приймить це тимчасом! І встромив мені у руку банкнот.

— До побачення! Завтра в шестій!

Я глянув на банкнот. То був червінець. Розумієте? Червінець.

Я схвилювався. Чув, що мені прибуває сили, начеб зїв кілька бефстеків.

Передовсім пішов я до **голяря.** Тепер виглядав я трохи по людському. Потім пішов я до бару. Я нарочно довго перечитував спис страв, щоби збільшити собі смак, і ждав мене. Яж був зовсім певен, що той смак не втече мені.

Як я наївся до сита, вийшов на вулицю і викинув мої дешеві папіроски. „До чорта!" Я купив собі папіроски найліпшої сорти.

Вечером не мав я вже грошей. Та я мав надію на завтра, тож глядів відважно у будучину.

На другий день в шестій годині ввійшов я у кімнату незнакомого.

— Що скажете? — спитав він рівнодушно, підводячи голову у гору.

Я пригадав йому вчорашній день.

— Віслюку! — викрикнув він — що ви зробили?

Я стояв остовпілий.

— Бороду!... Навіщо ви оголили собі бороду? Таж ви мали грати ролю **Миколи II!**

— Таж бороду можна приклеїти, — старався я переконати.

— Приклеїти! Ви розумієте на цьому, як курка на перці! Нам треба **фотографічної подібности!**

І він погрозив мені пястуком. Три тижні мусів я відробляти того червінця. Я виступав як статист у гуртових сценах.

Тепер сиджу на бульварі і жду, аж поки не **відросте мені борода.**

Переклав **М. Недільський.**

ВЕЛИКИЙ РОСІЙСЬКИЙ КНЯЗЬ, ПРИЯТЕЛЬ ПОАНКАРЕ — ПРОШАКОМ.

Поанкаре видав недавно книжку, а щоби на неї звернути більшу увагу, дав книгареві книгу, яку йому подарувала ще перед війною петербурська аристократія. Є то товстезний том у дорогоцінній шкіряній оправі, викладений лискучими дорогими каменями. Зараз першого дня, як виставлено на вистаті цю дорогоцінну книгу, ввійшов до книгарні якийсь убогий чоловік, у подертім плащі, без сорочки. Він спитався книгаря: „Сподіюсь, що ви не лишаєте цієї книжки через ніч тут на виставі". — „Чому?" — спитав книгар. „Певно не вважаєте ці камені на окладинці за правдиві?" — „Я не вважаю їх такими, але знаю, що вони таки є правдиві" — відповів книгар — „я заплатив за них". Тепер цей бідак розказав здивованому книгареві, що він є саме той **російський князь**, що дав був для Поанкаре такий дарунок. Слідство виявило, що дійсно він був той сам князь і що прийшов до Парижа вже зовсім без цента та що є нічним сторожем в одній каварні при Монмартрі. Про цілу пригоду довідався вже на другий день Поанкаре і постарався, щоби цей російський князь дістав заняття, синекуру, в одного великого промисловця і вже є забезпечений на решту життя.

З ЕМІГРАЦІЙНОЇ ГУМОРИСТИКИ.

Великий князь Микола Миколаєвич, оден із безчисленних кандидатів на неістнуючий царський престол, новим „генералісcимусом" російської армії, на місце померлого Врангеля, „іменував" генерала Кутепова. Таким робом князь Микола вже подбав про начального вожда своїх „збройних сил". Бракує ще тілько марниці, а саме... армії.

СУГЕСТІЯ В ЗВІРИННОМУ СВІТІ.

—о—

То вже загально звісне, що у великому місті на людному майдані потребує один чоловік пристанути і дивитися в гору, прим. на вежу церкви, а зараз ціла гурма людей збереться й собі будуть глядіти вгору, шукати там чогось. Або в театрі хтось скрикне і біджить до дверей, то й инших гостей опановує страх, паніка й вони собі також гонять до дверей. Коли ж на сцені звиться хтось і як найспокійнішим голосом перекоиє, що нема причини до паніки, публика вспокоюється. Але вспокоїться не так задля того, що нема причини до паніки, як завдяки тому, що промовець промовляє зовсім спокійно, несхвильовано. Отже ту ділає більше спокійний вираз лиця бесідника, як льогічність його переконувань.

Подібне буває і в звіриннoму світі. Примірoм коли в череді проиде **провідник** баран розбіжиться, втікає, то ціла череда пускається в утечу. Коли проводир звірят-гризунів упаде у воду, то й ціла маса тих звірят кидається за ним на сліпо у воду собі на загибіль, наче притягана якоюсь магічною силою. Ця уявлена сила називається **сугестія.**

Звірята не порозуміваються мовою в нашому змислі, лише при помочи переношення вражінь (афектів). Це явище не є також чуже і людській душі. Виразніще можна це пізнати з „мови бжіл". Бжола, яка найшла місце, де можна збирати мід, прилітає до улия і танцює. Зараз потім вилітає багато бжіл шукати того нового місця для збору меду. А що тимчасом відбувалося в улию? Як відбувалося порозуміння, повідомлення? Вивідувачка прилітає й танцює, а за її примірoм танцюють і всі инші бжоли, які бачуть, що вона танцює! Щойно як уже добре натанцювалися, вилітають, щоби збирати мід. Годі це так брати, щоби танець бжоли вивідувачки розуміти як повідомлення, що в мові бжоляній звучало би: „Ти, я найшла нектар!" Бо чому в такому разі бжоли не беруть лише цього повідомлення до відома, але й собі йдуть і зносять мід, а по друге чому у дляного насамперед танцюють? Тут, як догадуються природники-психольоги, більше маємо до діла з передаванням вражінь, з удилованням ефектів.

Соціяльну (суспільну) поміч у державі мурашок пояснюють також таким передаванням вражінь — сугестією. Мурашка, яка сама одна не в силі нести тягару, помагають небаром инші. І тут природники догадуються, що в основі мурашки не так помагають цій одній мурашці, як радше долучуються до неї, щоби й собі робити те саме що вона. Деколи навіть чоловік може звірятам підсувати враження, сугестувати. Папуга виявляє досаду, гнів так, що скоро порушить головою сюди й туди й ударяє ритмічно дзюбом у якийсь твердий предмет. Коли ж чоловік стане напроти папуги й таксамо кивне головою то наслідує ритмічні удари дзюба, то папуга не лише зовнішно але й внутрішно попадає в лють і нехтує тоді навіть такою ідою, яку звичайно задюбки їсть. На цьому полягають і ріжні циркові штучки, якими пописуються звірята, прим. коні виконують „математичні задачі", що полягає на вирazі лиця тресуючого їх учителя.

